

HET WONDER

DOOR A. VAN COLLEM

LITGEGEVEN DOOR C. A. J. VAN DISHOECK TE BUSSUM
IN HET JAAR MCMXX

HET WONDER

DOOR A. VAN COLLEM

UITGEGEVEN DOOR C. A. J. VAN DISHOECK TE BUSSUM
IN HET JAAR MCMXX

Van A. van Collem verscheen bij Van Dishoeck:

I. *Liederen van Huisvlucht.*

II. *Liederen der Gemeenschap.*

III. *Opstandige Liederen.*

IV. *Nieuwe Liederen der Gemeenschap,*
Eerste deel.

V. *Het Wonder, Proza-Gedicht.*

Ter Perse: *Nieuwe Liederen der Gemeenschap,*
Tweede deel.

Het Communisme, Een gedicht.

Waar gaat gij heen, geringste aller vrouwen?

De nacht draagt een sterrenloozen mantel. Zijn plooiën staan als zwarte balken tot de aarde. Hij is zwaar van diepte. Soms lijkt hij wel uit dons geweven, zoo beeft hij dan over de velden, maar nu is hij als een steiger op de stad.

Het is de stad der grachten, waaraan de magere wachters staan, die in hun handen de edelsteenen lantarens dragen.

Hun silhouetten zijn bewegeloos. Alleen het licht, het opgeheven licht, tintelt. Het is een in glas gevangen klank.

Waar gaat gij heen, geringste aller vrouwen?

De huizen aan uwe voortschrijdende voeten, wijken weg in den nacht. Hun vensters, achter U, worden door dansenden gelen fakkel aangeveegd, als deze verdwijnt, huiveren zij.

Waar gaat gij heen o vrouwe?

Wellicht zult gij deze kleine poort binnengaan. In haar weifelende diepte, waggelt een licht. Een koud licht op aarzelende ruimte. Treedt gij daarin?

Zij gaat voorbij. Zij verliest hare gestalte in den nacht. Zij is verdwenen. Nu schijnt zij weder op, een voortspoedende.

Waar gaat gij heen, geringste aller vrouwen?

Ziet gij haar, de kleine figuur? Zij is wachtende, zij rust uit. Het licht uit de kelke eener lantaren bloeit als een geel blad over haar. Zij is klein en zij is smal. Haar schouder-tjes zijn als twee hoekjes. Zij is als een amphora. Gij kunt haar gelaat niet meer zien, want zij is plotseling de duisternisbinnengetreden. Welscheenzij oud.

Nu weifelt haar wezen voorbij het grijzig muurtje. Ik zie haar adem gaan in den nacht. Nu zij schijnt blinkend op, zij is verschenen.

Nu schijnt zij blinkend op, zij is verschenen
In het geschubde gouden dansend licht,
De vodden der kleedij om haar henen
Een losse doek omvat haar aangezicht.

In zich verzonken, schijnt zij voortgedreven
Door stem die zij zeer diep in zich vernam,

En weifellooze, heeft zij zich begeven,
Naar het verholen oord dat nader kwam.

Haar klein gelaat van plooiën en van vouwen
Schijnt door een zilversmid te zijn gesmeed; —
Waar gaat gij heen geringste aller vrouwen,
Wat maakt U tot dezen tocht gereed?

Zij is gindschen ingang genaderd.

Daar is de kleine steeg en het huisje dat wacht.
Treedt zij erbinnen? O hoe armelijk is haar ver-
schijnen. Zij gaat de trappen op, die in donker
zwijgen staan. Haar voeten kennen geen twijfel,
zij aarzelen niet, rechts noch links. Haar hand
draagt zij voor zich uit, weifelloos tast zij. Dáár
is de deur en de klinke die zij heft.

En voor haar oogen opent zich de vreemde
mansaarde.

In de kleine ruimte is de stilte en het weifelende
licht. Het is alsof er de glimlach der gelukzaligen
zweeft. In haar is een kind geboren en de kamer
vertelt het verhaal. Van uit de armoebedstede

kwam het sublieme. Daarin ligt de jonge moeder, en naast haar is het kind.

De kamer zingt. De gele wanden flakkeren en de bontroode chitsen gordijnen bewegen in zang. *En* de armelijke tafel en de kleine wieg. Er is het flauwe licht uit een koekoek binnengevallen en alles is bevende. Maar in het paarse duister der diepe bedstede, de jonge moeder en het kind en tot haar de zang en over haar het tastende licht.

Stil ligt de jonge moeder met het gelukkig gemaakt gelaat, haar oogen zijn weggesloten.

Maar aan de geruischeloos open gemaakte deur, met den klinker in haar hand, de andere moeder, die tot haar kind ziet.

En deze, de jonge vrouwe, alsof zij de aanraking voelde, de lichtende oogen opent zij, en de oogen der beide moeders ontmoeten elkander en het was alsof zij elkander kusten.

De oude vrouw sluit de deur en nadert de bedstede en dompelt zich in de zingende kamer. Zij wordt opgenomen in zang. Haar oogen

zingen. Haar gelaat zingt. Haar zilver gelaat blinkt van zang. Haar fijne gegraveerd gelaat met het zilveren filigrain hoofdhaar buigt zij in de bedstede, over de broze trekken der jonge moeder. Uit deze stijgt het mat-gouden licht van een glimlach, en hare lippen vormen zich een woord te zeggen.

Stil zijn, zegt de oude vrouw, de oude moeder.

In de zingende kamer, binnen de van licht weifelende bedstede, het fijne matzilveren gelaat blinkt over het voddig gesprei der dekens.

In de doortrilde kleine ruimte, in de smettelooze zaligheid van het zingende weifellicht, zijn nu bijeen, de moeder en het kind, en het kind.

Maar van onder het pluizig gesprei der dekens heft zich op, de arm der jonge moeder en haar andere arm omvat het kind en zij dekt haar borsten open en zij legt het kind aan haar heilige lichaam.

En toen geschiedde het wonder.

De zingende ruimte liep vol gestalten. De herders kwamen en de koningen uit het morgen-

land, er kwam de os en er kwam de ezel, en ook de engelen daalden neder. Er steeg een geur van myrrhe, lavendel en thym, gewijde rook, die grijzig vulde het vertrek, waarbinnen de ebonieten kop van den moorenvorst, met zijn goedig drijvende oogpupillen vreemd opkeek uit het zwarte kroeshaar met het gouden koningskroontje er om heen.

Van zijn schouders hing de roodfluweelen mantel in een breeden kraag en rand van hemelijn. In zijn hand uitgestrekt neergelegd, hield hij de gouden scepter waarin de robijn is der heerschappij, en deze bracht hij het kind. De beide andere koningen lagen neergezonken in murmeling en de os en de ezel waren aan hen schier gelijk, zoo vermenschelijkt staken hun koppen in het overal ontbevende licht. En de engelen bij het aanzweven hunner gestalten uit de vleugels, zij hieven aan den zang van, Vrede op aarde en in menschen een welbehagen.

Toen viel een stilte en daaruit steeg een stem. Haar geluid was zilver en zij sprak:

In het geboren worden, geschiedt het wonder, want geboren worden, is het natuurlijke, en het natuurlijke is het wonder.

Het natuurlijke is de moeder en het wonder is het kind.

• Te samen zijn zij de verlossing.

Wanneer op aarde een kind geboren wordt, is de Verlossing der menschheid nabij.

Want iedere Moeder is als Maria en elk kind is des Menschen-Zoon, het kind van alle Volken.

Geheel de menschheid heeft hem voortgebracht, en zij is ganschelijk in hem.

Tot hij zich zal aan zich zelven openbaren, de zoon der gemeenschap, en het Communisme brengen aan allen die uit een Moeder geboren zijn.

IN DE MAATSCHAPPIJ.

In hare diepten heeft nu de maatschappij het kind ontvangen. Zij omvangt het zooals wateren de visch.

Deze vloeien altijd, de borrelingen zijn overal en hij is gansch ondergedompeld.

Toen het kind was aan het donker moederlijk ontgleden, lag het naast haar.

Moeders lach en moeders oogen waren nabij.

Hare lippen bewogen zich tot hem en uit zijn mond groeide een klankje.

Zij gaf hem al hare verbeeldingen. Wanneer hij tot zich zal inkijken, verschijnen zij.

Hij is ganschelijk vol van haar. Haar stem, haar oogen, haar stralende gestalte zijn in hem. Zij is de moeder.

Weet gij nog de vreugde, iets van haar te hebben aangeraakt. Iets van hare handen, van haar wangen, van haar voorhoofd?

In de verwachting tot haar, gingt gij den slaap in, en ontwaaktet in den morgen.

Aan haar denken is het hooren van muziek.
Zijzelve, zij zal nooit sterven. Zij was immers
altijd. Zij is het eeuwige. Zij is de moeder.

Gij zijt in haar gegroeid, zooals het gras groeit
in den schoot der aarde.

Zooals de aarde geeft hare schepselen aan
het licht, staat de moeder u af aan de maat-
schappij der menschen.

Vol van hare liefde, zijt gij weggegeven. Al
hare verwachtingen beven óm u. Zij ziet u na.
Gij zijt haar Heiland.

Maar, der maatschappij zult gij een knecht zijn.

Deze zal u ganschelijk veranderen en uwe
moeder herkent u niet.

Waar zijn de verrukkelijke klankjes van voor-
heen? Waar is de geur van uw naïve woord.
Waar is de altijddurende verwondering in uw
bewegelijke hoofdje en het zich begeven uwer
prachtige voetjes over de teederheden van het
huis. Waar zijn uw kleine angsten in den nacht
en de gouden lach tusschen de rimpeltjes van
uw gelaat, omdat het lieflijke moederaangezicht

stond boven u. Waar is het betooverend rythmespel van uw onhandig lichaampje, daar het te loopen aanving, en waar zijn de klankjes uit uw mond, uw mond die was als een zingend speeldooosje. Waar is de geestigheid uwer vingertjes, wanneer uw handjes zich bewogen in haast, in haast. En o, de onverschrokkenheid uwer oogen, uwer doorzichtige oogen, die openstaan, omdat zij niets hebben te verbergen. Waar is deze?

Voortaan hebt gij alles te verbergen, want het wonder is van u afgevallen, toen gij de woestijn der menschen binnenkwaamt.

Als gij beveelt, zal uw stem hard worden, en veinzende, wanneer zij verzoekt.

Weet gij nog hoe lieflijk gij waart, wanneer gij uwe bevelen gaaft en hoe grappig dringend, wanneer gij vroeg?

Eertijds liept gij rechtop, maar nu is de lijn van uw gestalte buigzaam geworden, de hand van uwen meester heeft haar geboetseerd en daar is geen houding meer in u. •

Uw oogen zien snel maar heimelijk. Plotseling

staan zij stil. Maar altijd kruipen zij. Gij zoekt.

Gij zoekt uzelve. Daar is niemand zoo belangrijk, als gij.

Al waart gij op de sterren of onder de bogen eener wereldstad, gij zoudt toch niet anders dan uzelfen zoeken.

Eertijds zocht gij de klank, het licht, de kleur en de lijn, en de schoonheid was om uw naakte lijfje als een worp van muziek.

Thans zijt gij gekleed en er is doofheid om u.

Langs de straten eener stad komt gij, met het vel van buffel of beer of tijger in uw jas, maar gijzelve zijt het dier.

Wel gaat gij in des menschen voetstap en is uw rug welwillend en zijn uw oogen lachbereid.

Maar uw mond, uw mond, uw scherpe mond, boven de harde kin en tusschen de wreede scherpe scharnierkaken, deze bijt.

En uw handen . . . .

Uwpezige, bezige handen, die alles aanvoelen, maar van alles wat zij aanraken iets nemen, ook uw handen bijten.

Dit wat tusschen uwe vingers uitkomt, is armer geworden.

En ook uw oogen bijten.

In hunne holen ligt het dier, dat loert. Het loert naar prooi, het bijt naar al wat zwak is.

Uw oogen, uw schattende, uw wantrouwende, uw wegende oogen maken van den kunstenaar een lijfeigene, en van de vrouw een hoer.

Gij zijt langs de straten der wereld gegaan. En gij hebt u de opbrengst veler landen, tot een bezit verzekerd.

Maar het wonder, het eertijds om u lichtende wonder, het wonder is van u weggevallen.

Waar moge het gebleven zijn? Het klopte voorheen in uw hart, het was u ten kostelijk bezit.

Meer dan de oliebronnen van Canada, meer dan het platina uit den Oeral, meer dan de ertsen van Silezie was dit kleine onnoozele wonder van voorheen.

Geen schip vaart over den Oceaan, of het erkent de kleuren van uw vlag.

Waar vaart het wonder?

Daar is op aarde niets, of in de lucht, noch in de diepten der afgronden, of het luistert en verschijnt bij den roep van uwe stem.

Waar is het wonder, waarom is het niet verschenen?

Het kleine wonder, dat der kinderen eigen is.

Dat gij hebt ingezogen aan de borsten uwer moeder. Dat gij hebt ontvangen uit den glans van hare oogen. Dat u omving, toen zij u opnam. Dat u doorgolfde, toen zij hare stem hief. Het wonder, het heerlijke wonder, dat hare lippen in u hebben opengekust, toen zij zich tot u boog. Het prachtige, het sublieme wonder, dat van uw lippen gleedt, toen gij het woord, moeder, zei.

In de maatschappij der menschen, is het wonder niet meer. Het wonder leeft slechts tusschen dezen, die liefhebben.

Tusschen de moeder en het kind is het wonder.

Tusschen alle moeders en alle kinderen.

Tusschen alle moeders en alle kinderen der

mensen is het wonder, want het wonder is,
de gemeenschap.

In de maatschappij der mensen is niet het
wonder, is niet de gemeenschap.

Maar wanneer wij zullen weggagen de gestalte
van het Bèzit, die opstaat tusschen de mensen,
dan zal zij komen, dan zal zij stralen.

Dan zien wij niets dan het wonder.

Dan zien wij niets dan de gemeenschap.

Dan zien wij niets dan het Communisme,
niets dan het altijd bloeiende wonder.

IN HET COMMUNISME.

In de sferen van het wonder, in het verglijden der vormen, in de zingende zelfverbranding der verschijnselen, in den opgang der kleuren en in hun val, zit de dichter en luistert.

Hij luistert in het alomme aanruischen, hij luistert in het Communisme, hij luistert in de stem.

Het is deze, die hij brengen wil naar de menschen.

Noem haar niet God, deze stem.

Noem haar de gemeenschap.

Er waren eertijds, die haar God noemden.

Zooals Mozes en Jezus en de profeten en ook de velen die liefhadden.

Maar die thans zijn, noemen haar de Gemeenschap.

Want zij hooren de stem der gemeenschap, als de groote uiting eener liefde. Der liefde van het redelooze en van het redevolle tot elkander.

Zij hooren het wonder.

Het wonder van de gemeenschap hooren
zij, de atmosfeer waarin het heelal ademt.

Waarin alles tot elkander overgaat en anders
wordt.

Waarin ook gij ademt en anders wordt en
verbrandt en overgaat.

Als gij ademt, stroomt uit uw mond het heelal
en gij neemt het heelal tot u in.

Hij stroomt u in, gij stroomt u in hem uit.

En voortdurend leeft gij in overgangen.

In de overgangen van het wonder leeft gij,
gij, zelf een wonder.

Allen die liefhebben leven aldus. De moeders,
de kinderen en de dichters in de uren der genade.

In deze uren, wanneer zij liggen van zich
weggeworpen, leven de dichters binnen het Al,
binnen het wonder, en hun hart wordt een
harp.

Hun lichaam is geworden als dit der aarde.
Bloemen en kruiden en struiken en boomen zijn
in hun en evenzoo de verheffingen der bergen.
Hun hoofd is het prachtige orgaan waarmede

zij reiken naar de hoogten der hemelen, maar het hart is een harp.

Zooals het hart van het kind is, een harp door de moeder bespeeld.

Van den dichter, is de moeder, de gemeenschap.

Hij is geheel van haar, zooals het kind is, geheel der moeder.

Zij heeft hem ontvangen, zij heeft hem gedragen, zij heeft hem aan het licht gebracht.

Hij is vol van haar.

In alle talen zingt hij haar, met alle kleuren omkleedt hij hare gestalte.

Want daar is in alle de werelden, niets dan de moeder en het kind.

Er is niets dan het wonder, er is niets dan de gemeenschap. Zij, die daarin leven, weten alles, zij liggen vastgehecht aan de gemeenschap, zooals het kind aan de strengen zijner moeder.

Het ongeboren kind, het kind nog levende in den schoot zijner moeder, het kind leert alle geheimen van hemelen en aarde.

Saamgebogene binnen de wanden zijner moeder, luistert het kind naar het wonder.

In de moeder geschiedt het wonder en zij spreekt er over met het kind.

De grotten van zijn denken opent zij. Uit hare lippen ontvangt hij het geheim der taal.

Haar oogen zien het licht en zij vertelt deszelfs fonkeling aan het kind, opdat hij eenmaal lichten moge.

Zij ziet den nacht en boven de wimpers van het nog blinde kind glijdt schemer.

Zij lacht, de moeder lacht en in het kinderhart verheft zich iets.

Zij spreekt, de moeder spreekt, en het kind in haren schoot, geeft antwoord en verschuift.

Het kind, dat in den nog gesloten schoot der moeder ligt, het wachtende kind . . . .

Het weet alles.

Het weet den loop der zonnen, manen en de sterren, het sidderend geheim in de paarse afgronden, het onrustig verschuiven der peinzende nachtzeën, de looden dreiging der dalende

lucht. Het weet de bewegende gestalten van bloemen en grassen en het weet de starheid van den boom. Het weet de velden en den waaienden hemel, den dag, die lichtend is en den nacht, die ruikt als roet. Het voelt de lichtspat op den zeespiegel vallen, het hoort het geritsel der kleine dieren binnen de ingewanden der aarde, het ziet den korenaar opstaan tegen de lucht en voelt den zucht van het geraakte blad, waarlangs de vogel voer. Het kind weet alles, het weet den angst en de vreugde, het weet den stilstand en de beweging, de onrust en den droom. Want de moeder ontving deze en zij deelde hen mede aan het kind, binnen de kolommen van haar lijf...

Zooals het kind, het nog niet geborene, ligt aan de schede zijner moeder en het wacht en luistert...

Zoo luisteren wij, de nog ongeboren menschen der toekomst, wij, de Communisten, naar de sproke die onze moeder, de gemeenschap aller wezens in de hemelen en van de aarde, ons wil toefluisteren.

In onze ooren is het paarse ruischen van de wording.

In de donkere grotten onzer onwetendheid zitten wij saamgevouwen en zijn blind, maar reeds beweegt in onze hersens het komen van een geluid, en in ons hart staat een licht op.

Dan verschuiven wij in onze moeder, de menschheid hoort in haren schoot het leven.

Reken het ons niet aan, o moeder, o menschheid, dat gij om onzentwille zult lijden en op de wegen der pijn zult liggen tusschen dood en leven.

Gij hebt ons ontvangen, en wij moeten uit u, wij moeten naar het licht.

Gij zoudt gewislijk sterven, ontkwamen wij niet uw wellende lichaam.

Reken het ons niet aan, wanneer wij uw ingewanden scheuren bij de geboorte.

Wanneer gij zult geheeld zijn, o moeder, ziet gij uwe kinderen aanzitten bij het feest der gemeenschap.

De velden liggen gereed, de hemelen dralen

niet met licht, altijd wordt de maaltijd toebeleid.

Er is iets gekomen op aarde, er is iets zichtbaar geworden tusschen de menschen.

Het wonder is gekomen, het Bezit is weggegaan.

Menschen hebben de menschheid gevonden, zij zijn geworden zooals boomen zijn en kruiden en grassen en de zich bewegende verschijnselen.

Zij zijn de bewust bewegende verschijnselen geworden, de denkende instrumenten, de voortbrengers van het wonder.

In de sferen van het wonder, in de zelfverbranding der verschijnselen, in het alwijde zuchten der overgangen, zit de dichter en luistert.

Hij luistert naar het Communisme.

Er is niets dan het Communisme.

Er is niets dan het wonder.